

Альона Тронь-Радомська

(старший науковий співробітник
Науково-експозиційного відділу
Музею історії Десятинної церкви)

Мультимедіа в експозиції музею

У статті проводиться огляд сучасних технологій проектування зображення, які можуть використовуватися (або вже використовуються) в музейній практиці при підготовці виставок і постійнодіючих експозицій з урахуванням музейної площі та різних категорій відвідувачів.

Ключові слова: музей, експозиція, мультимедіа.

Одним із завдань роботи музею є ознайомлення максимальної кількості людей з експонатами, які зберігаються у його фондах. Причому це необхідно зробити таким чином, щоб відвідувач отримав максимум корисної інформації про музейний предмет. У цьому допомагають мультимедійні технології. В експозиційному просторі вони використовуються у двох аспектах – у вигляді технічної апаратури та як експонати (музейні предмети). У першому випадку інноваційний потенціал технічної апаратури слугує для розкриття ідеї експозиції, а цифрове обладнання виконує допоміжну роль (цифрові етикетки, інформаційні кіоски, звукові ефекти тощо). У другому випадку цифровому обладнанню, або цифровому твору, надається центральна роль [Смирнова 2012, с. 14–15]. У цьому контексті мультимедіа в музеї стають самостійним об'єктом мистецтва. Спеціально створені аудіо-, відео- та мультимедійні програми, технічні можливості яких дозволяють відчувати себе в «іншій» реальності, стають актуальними для відвідувачів поряд із традиційними музейними експонатами [Баруткина 2001, с. 106–108].

Цифрові технології, окрім усього, дають можливість економічно використовувати площу музейних приміщень. Адже при побудові експозиції однією з проблем для науковців є питання ефективного розміщення експонатів в обмеженому просторі, щоб головна ідея виставки чи експозиції була зрозумілою. Варіанти виходу із ситуації були докладно представлені у статті Р.І. Гураль [Гураль 2014].

Використання мультимедійних, цифрових технологій особливо слушні для тематичних, камерних музеїв. Одним з таких є Музей історії Десятинної церкви. Експозиційна площа складається з однієї зали для постійно діючої експозиції та зали для виставок. Використання цифрових технологій у таких умовах є вкрай необхідним. Одним з напрямів цього є використання проєкторів, показ відповідного відеоряду тощо. На сьогоднішній день існує й інша технічна апаратура, яка дозволяє краще проілюструвати необхідну інформацію. Це технологія проєкції зображень без екранів. Варіанти таких приладів є абсолютно різними – від моделювання 3d зображення одного музейного предмета до проєкції фрагмента події чи епізоду з життя того чи іншого історичного об'єкта. Занурення в атмосферу епохи дає можливість відвідувачам краще пережити емоції тієї доби. Такий метод, для прикладу, було використано при побудові експозиції у Краківському музеї «Підземелля Ринку». У залі, де представлені експонати з рядів ринку XVI ст., чудово вписалася проєкція крамаря, який свариться з нахабним покупцем. Отже, мультимедіа забезпечує інтерактивність, показ явищ і процесів, які важко спостерігати в реальному житті, орієнтацію в музейному просторі [Василик, Ляхов 2013].

Пропонуємо розглянути деякі технологічні методи проєктування, які, на нашу думку, є доцільними та необхідними в музейній практиці.

Паровий екран. Складається з двох частин – базового блоку, який забезпечує «повітряний екран», та проєктора із системою зворотної проєкції. «Повітряний екран» складається з водяної пари, але на дотик він здається сухим і прохолодним,

а не вологим. Якщо немає проєкції, то він практично невидимий. Така система була використана при побудові згаданого вже музею «Підземелля Ринку» в Кракові (іл. 1). Зображення, що транслювалися, були як у вигляді фотографій, так і у вигляді коротких відеороликів.

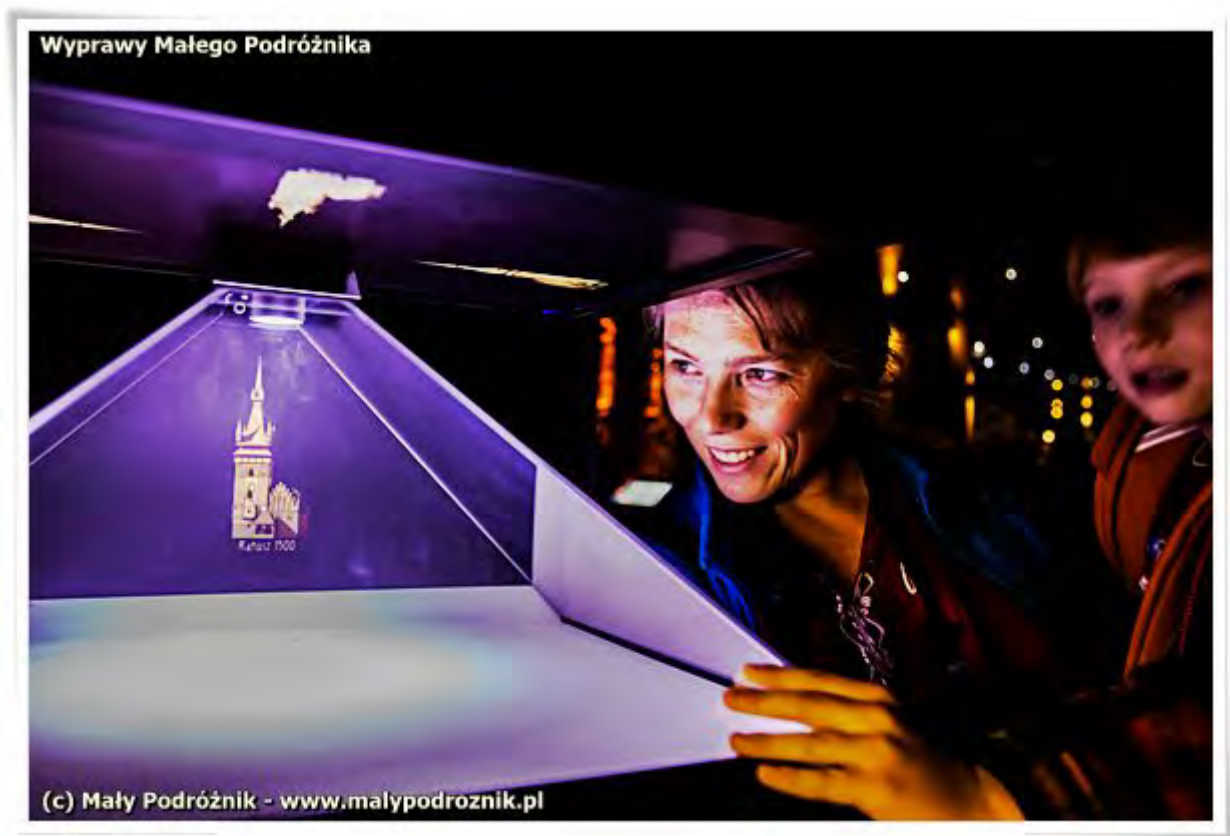
Іл. 1. Приклад використання парового екрану в музеї Підземелля Ринку в Кракові

Дисплей з туману (пара та ультразвук). Суть у тому, що відео проєктується на екран з туману, який створюється за допомогою установки з ультразвуковими генераторами всередині. Туди подається дистильована вода, яка, пройшовши через генератор, виходить нагору у вигляді тонких цівок пари. Потіки повітря, спрямовані певним чином, не дозволяють цим струменям розсіюватися і завихрюватися.

Сфера застосування туманних екранів очевидна – інформаційні носії, стенди, декорації та інші заходи, де важливо заволодіти увагою публіки і як можна довше її

утримувати. Також дисплеї такого типу можуть проектувати відео, ігри тощо і якнайкраще підходять для сучасного музейного простору.

Голографічна піраміда. Пристрій виглядає як скляна піраміда, усередині якої знаходиться предмет. Це може бути і просто об'ємне зображення, і повноцінна відеопрезентація (система дає кут огляду 180 градусів). Скляні стінки піраміди генерують тривимірні зображення, які поєднуються і проектуються всередину неї, а чорна стінка служить тлом (іл. 2).

Іл. 2. Приклад застосування голографічної піраміди в музеї Підземелля Ринку в Кракові

Отримана проекція є псевдогологограмою. Ця система вдало підходить для проекції експонатів, які, наприклад, знаходяться на реставрації. В Україні така піраміда була використана при побудові тимчасової виставки «Бурштин – дорогоцінний камінь Балтійського моря» Національного музею історії Латвії, що

експонувалася в МВЦ «Музей історії Києва» 2015 року. У такій піраміді було виставлено зображення зооморфного виробу з бурштину.

Інтерактивне скло. Технологія дозволяє перетворити будь-яку скляну, дзеркальну або акрилову поверхню – стіл, вітрину або стелю – в інтерактивну платформу, що реагує на рухи людей. Ця технологія вже досить поширена в країнах Центральної і Західної Європи та в США. Там інтерактивні дзеркала можна побачити в аеропортах і торгових центрах. «Розумне» дзеркало може розпізнати стать і приблизний вік людини, яка стоїть перед ним, і прийняти рішення, яку саме інформацію йому показати. Контент вантажиться як через Інтернет, так і через флеш-накопичувачі, а датчики руху дозволяють точно підрахувати аудиторію, яка побачила інформацію. Ця технологія є дуже корисною в музейній роботі. Розпізнавання віку людей дає можливість адаптовано висвітлювати інформацію відвідувачам. Адже дітям буде цікавіше отримати інформацію зрозумілою мовою, ніж прослухати академічний текст, що подається, наприклад, в аудіогідах.

Перелік таких технологій можна продовжувати, і щороку він збільшуватиметься. Безумовно, необхідно враховувати всі категорії відвідувачів при побудові експозицій. Слушним було б використання технології 3d-принтерів – для копіювання музейних предметів і представлення їх у спеціальних екскурсійних програмах як для дітей, так і для людей з обмеженими можливостями тощо. Як варіанти використання нових технологій, Р.І. Гураль запропонував застосування програм для переносних носіїв інформації та мобільних пристроїв [Гураль 2014, с. 27–28]. Останні технології є досить простими та вкрай ефективними, тому їхнє використання в малобюджетних музейних проектах є доцільним та виправданим.

Отже, мультимедійні технології, без сумніву, мають використовуватися в повсякденній роботі музею. Їх використання створює нові форми надання інформації відвідувачам. Їхня присутність у жодному разі не може замінити музейні предмети, які експонуються, а лише доповнити, надати про них додаткову інформацію, зацікавити відвідувача та залучити його до життя експонату.

Джерела та література

Баруткина Л.П. Мультимедиа в современной музейной экспозиции // Вестник СПбГУКИ. – 2011. – Декабрь. – С. 106–108.

Гураль Р.І. Новітні технології у музейній справі // II Науково-практична конференція «Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи». (25–26 вересня, 2014 р., м. Київ). – Київ, 2014. – С. 26–28.

Василик Н.М., Ляхов Ю.Ю. Інноваційні мультимедійні технології в роботі музею // Матеріали конференції: Соціально-економічні реформи в контексті інтеграційного вибору України: зб. наук. праць IX Міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 листопада 2013 р.: у 2 т. – Дніпропетровськ, 2013. – Т. 2. – С. 46–48.

Смирнова Т.А. Цифровые технологии в экспозиционном пространстве музея: современные тенденции и перспективы // Вестник Ярославского государственного университета. Серия Гуманитарные науки. – 2012 – № 4/1 (22/1). – С. 14–18.